

מתוך סדרת הספרים "לב המועדים"

יהודי לב המועדים

הלכות והליכות בענין "אמירת הלל"

גליון מז

הטעם שהלל קודם למוסף: אע"פ שמצוות הלל מצוה כל היום, מ"מ אומרים אותו אחרי שחרית, משום שזריזים מקדימים למצוות (שו"ע הרב קלא ס"ה).

אמירת הלל בעמידה - מצוות הלל מעומד (שו"ע תכב ז) לפי שהלל הוא שבחו של מקום ונפלאותיו וניסיו שיעשה לנו ומצוות עדות בעמידה (שבלי הלקט, משנ"ב תכב ס"ק כה).
רמז לדבר: דכתיב "הללו עבדי ה' העומדים" (ט"ז תכב ס"ק ד, משנ"ב שם ס"ק כה).

סמיכה: יש אומרים שאסור לסמוך עצמו לעמוד או לכותל דסמיכה אינה כעמידה (מג"א תכב יא, חיי אדם כלל ק"ח ט). **וגדר הסמיכה,** שאם ינטל הדבר הנסמך עליו יפול (משנ"ב קמא ס"ק ד).
ובמשנ"ב כתב בדעבד עם קרא מיושב, אפילו בימים שגומרים את הלל יצא (תכב ס"ק כה).

ברכה על הלל

הטעם שמברכים על מנהג - אע"פ שאמירת הלל בר"ח אינו אלא מנהג ואין מברכים על מנהג כמו שמצאנו בנענוע ערבה, מ"מ כתבו התוס' לחלק לפי שערבה אינה אלא נענוע בעלמא משא"כ הלל יש אמירה, ועל אמירה אפשר לברך (תוס' תענית כח בד"ה אמר, משנ"ב תכב ס"ק טו). **ויש אומרים: שאין מברכים רק בציבור ולא ביחיד וכן אין חותמים.**
ולפי הרמב"ם אין מברכים על הלל בר"ח [וכך נוהגים ספרדים] **והטעם:** דסבירא ליה לפי שאין מברכים על מנהג (הלכות חנוכה פרק ג הלכה ב, משנ"ב תכב ס"ק יד).

לקרוא את הלל - הטעם שמברך "לקרוא את הלל" ולא לגמור את הלל אף בימים שגומרים את הלל, לפי שחוששים שמא יחסיר תיבה אחת והוא ברכה לבטלה (ט"ז תכב ב).

רמז למינים שבהם אומרים הלל

מדרש פליאה (נח ז ט) "שנים שנים באו אל נח אל התיבה" אלו הימים שבהם משלימים את ההלל, ביאור הימים שבהם גומרים את ההלל ב' ימים ראשונים של פסח (בחול"ל) ב' ימים של שבועות, ותשעה ימי סוכות (בחול"ל) ובימי חנוכה, ודבר זה נרמז בפסוק הזה "שנים" (פסח) "שנים" (שבועות) "באו" בנימטריא ט' (ט' ימים של חג הסוכות) "אל נח" בנימטריא חנוכה, שבהם גומרים את ההלל (שכנה"ג או"ה, כה"ח תכב כה, חיד"א בדבש לפי).

אמירת הלל בראש חודש

אמירת הלל בר"ח אינו מן הדין אל מנהג לפי שקריאת הלל לומדים מהפסוק (ישעיה ל כט) "השיר יהיה לכם כליל התקדש חג" והגמ' בערבין (דף י, ב) דורשת המקודש לחג דהיינו רק כשיש איסור מלאכה אומרים שירה - הלל, וראש חודש שאין בו איסור מלאכה אין חיוב לקרוא הלל, ומכל מקום נהגו לקרוא את הלל.

הטעם לקריאת הלל: משום שמחת היום שהוא יו"ט ללבנה שנתחדש אורה וצריכים אנו לשמוח בשמחתה שישאל מונים ללבנה ובשלומה יהיה לנו שלום (בהגהות ספר המנהגים).

טעם אחר: לפי שבקידוש לבנה נראה רמז למצינו לכן מחשיבים לקצת ישועה ולכן הנהיגו לומר הלל (ערה"ש תכב ו).

טעם אחר: לפי שהטעם שאומרים במועדים כיון שדוד המלך אמרו ברוח הקודש על יציאת מצרים והמועדים הם זכר ליציאת מצרים ולכן גם בר"ח תקנו לאומרו כיון שעל ידי קביעת ר"ח יודעים מתי יחול יו"ט וא"כ גם ר"ח יש בו מענין יציאת מצרים (של"ה).

רמז לאמירת הלל בר"ח - לפי שבמזמור (תהילים קג) "הללויה הללו" [הללו מלשון הלל] ישנו י"ב פעמים הללו וי"ב אלו כנגד י"ב ראשי חדשים, וכופלים "כל הנשמה" כנגד חודש העיבור (ב"י תכב).

שהחיינו - הטעם שאין מברכים שהחיינו על קריאת ההלל, משום
דהוי תוך ל' דלפעמים החודשים חסרים (אבודרהם שער השלישי ברכת
המצות מנ"א תכב ג, הרד"א בתחילת ספרו שער ג, כנה"ג תכב בהג"ה ט).

אמירה בציבור - ומ"מ יזהר אדם לקרוא בציבור כדי לברך עליו
עם הציבור (שו"ע תכב ד) מבאר המשנ"ב כדי לצאת ידי השיטות
שסוברים שביחיד אין מברכים על הלל (תכב ס"ק טז).

אין גומרים את ההלל

אין אומרים הלל השלם בר"ח ומדלגים מזמורים "לא לנו",
"ואהבתי", והטעם שאין גומרים את ההלל: כדי שיהיה ניכר שאינו
קריאה מצד הדין אלא מנהג בעלמא קוראים את ההלל בדילוג
(משנ"ב תכב ס"ק יב).

טעם אחר: משום דראש חודש הוא יום סליחה וכפרה לכפר על
התינוקות משום אסברה שהיה רגיל ליפול עליהם, שכן קרבן ראש
חודש מכפר עליהם, וכיון שהוא יום כיפור וסליחה הוי כמו ראש
השנה ויום כיפור שהם ימי דין ואין אומרים שירה גמורה (לבוש
תכב ג).

הטעם שבחרו לדלג מזמורים "לא לנו" ו"אהבתי",

לפי שפרק "לא לנו" ופרק "ה' זכרנו" ברוב עניינם שווה, וכן פרק
"אהבתי" ופרק "מה אשיב" שוות במקצת ענינים (א"ר תכב יב).

טעם אחר: משום שלא רצו לדלג פסוקים שיש בהם שבת ותהילה
ולכן בחרו מכל מזמור מאלו חציו הראשון שאין בו שבת ותהילה
והשאירו חציו האחרון שיש בו שבת ותהילה "ה זכרנו" שמסיים
ל"א המתים יהללו.. ואנחנו נברך..." וכן ב"אהבתי" "מה אשיב עד
בחצרות בית ה'" אלו פסוקים של שבת (שו"ת ישכיל עבדי ח"ה או"ח
מה).

אמירת הש"ץ והציבור

נהגו שהחזן אומר הודו לה' והציבור חוזר אחריו, והטעם: מפני
שהוא פסוק של שבת ביותר ואמר החזן לקהל שיוודו לה' על כל
חסדיו שעשה עמנו ועונים הקהל. (לבוש תכב ב).

נהגו שהחזן אומר "יאמר נא" ו"יאמרו נא" והציבור עונים על כל
אחד ואחד "הודו לה'" ואומרים גם כן את הפסוק הבא, הטעם:
לרמוז שמצווה לענות ראשי פרקים ולפי שהוא פסוק של הודאה
ושבת נהגו כן (סור תכב).

כפילת הפסוקים

כופלים הפסוקים מ"אודך" עד "יהללוך" (משנ"ב תכב ס"ק יט)
והטעם: לפי שאלו הפסוקים אמרו ישי, דוד, אחיו, ושמואל, (פסחים
דף קיט, א) ומפני כבודם כופלים פסוקים אלו (רשב"ם פסחים קיט, א
בד"ה אבן). **טעם אחר:** כדי ליפות הקריאה ולהגדיל שבת השי"ת
ולהודות בשירו על רוב חסדו אשר עשה ועושה עימנו (לבוש תכב ג).

"אנא ה' הושיעה נא אנא ה' הצליחה נא"

הטעם שמותר לחלק הפסוק לשנים והרי קי"ל כל פסוק שלא פסק
משה אנו לא פסקינו, לפי שאמרוהו ב' אנשים חציו אמר דוד,
וחציו אמרו אחיו (נמרא פסחים קיט, א). **טעם אחר:** דבכתובים מותר
לפסוק (מנ"א תה ס"ק ח בשם הש"ח) ועוד דדרך תפילה ובקשה מותר
(ח"א כלל ה' ס' ב בנשמת אדם שם).

ברכת יהללוך

הטעם שאינה פותחת "בברוך": לפי שהיא ברכה הסמוכה
לחברתה ברכת ההלל וברכה הסמוכה לחברת אינה פותחת
בברוך והלל לא הוי הפסק, **טעם אחר:** מפני שהיא ברכת הודאה
כברכת הגשמים שאינה פותחת בברוך (אבודרהם תפלת ר"ח).

ואברהם זקן (בראשית כד א)

יש נוהגים לומר פסוק "ואברהם זקן", "זבדי"ה ישמרנו ויחינינו" ג"פ,
והוא סגולה לאריכות ימים (ספר מחברת הקודש דף מג ע"ב בדברי
המהר"ח שכתב מצאתי כתוב בספר ישן עיין כה"ח תכב נז). **ויש שכתבו שלא**
לאומרו, והטעם: לפי שאין אנו נוהגים לבקש בקשות ממלאכים,
ויש שאין אומרים שם המלאך רק מכנים שם זבדי"ה ואומרים "ה'
ישמרני ויחינו" וכו'.

ניתן להשיג

הגדה של פסח "לב המועדים"

בבתי הכנסת ובבית המחבר

רחוב בעלי התוספות 6, משפחת לב 052-7668608

בעז"ה אחרי פסח
יצא הספר

**לב
המועדים**

**ספירת העומר
שבועות**

**הכלות
מנהגים
טעמים**

**הגדה
של פסח**

**לב
המועדים**

**הכלות
מנהגים
טעמים**

להערות והערות: ללב בעלי התוספות 6 אלעד 052-7668608

לקבלת העלון במייל: lev17382@gmail.com